

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

PEVNOST

Popis aktivity
Řešení slovní úlohy pomocí součtu posloupnosti.
Předpokládané znalosti
n -tý člen posloupnosti
Potřebné pomůcky
Kalkulátor
Zadání
<p>Hradby pirátské pevnosti mají čtvercový půdorys. Uprostřed každé strany je dělo namířené na jednu světovou stranu. U každého děla je jedna plechová bedna ve tvaru krychle na dělové koule; na dno bedny se vejde přesně 64 koulí.</p> <p>Po prvním útoku byly bedny rozbity, a proto sbili pomocníci narychlo čtyři prkna alespoň pro spodní stejně početnou vrstvu koulí. Na tuto vrstvu nanosili další koule do pyramidy.</p> <p>Všechny koule se do pyramidy nevešly, proto museli stlouci bednu o větším čtvercovém půdorysu.</p> <p>Úkoly</p> <ol style="list-style-type: none"> Kolik koulí mají k dispozici obránci pevnosti před prvním útokem u všech děl dohromady? Napište počty koulí v jednotlivých vrstvách pyramidy jako členy konečné posloupnosti. Napište tuto posloupnost pomocí vzorce pro n-tý člen. Kolik koulí bylo u každého děla v pyramidě před druhým útokem? Kolik muselo být ve spodní čtvercové vrstvě koulí, aby jich bylo připraveno k obraně přibližně tolik, kolik před prvním útokem?

Možný postup řešení, metodické poznámky
<ol style="list-style-type: none"> Na dně bedny je 64 koulí, tedy 8 kusů v řadě. Proto je v jedné krychlové bedně 512 koulí. Před prvním útokem mají obránci k dispozici na hradbách celkem 2 048 koulí. V pyramidě zapadá koule z každé vyšší vrstvy mezi čtyři kusy vrstvy spodní. Proto je ve vyšší čtvercové vrstvě vždy o 1 kouli v řadě méně: $\{v_n\}_{n=1}^8 = \{64; 49; 36; 25; 16; 9; 4; 1\}$ Klesající posloupnost druhých mocnin přirozených čísel: $\{v_n\}_{n=1}^8 = \{(9-n)^2\}_{n=1}^8$ Součet všech členů této posloupnosti: $K = \sum_{n=1}^8 n^2 = \underline{204}$. U každého děla je 204 kusů koulí. Podle podmínek úlohy je třeba zvýšit počet členů posloupnosti tak, aby součet členů byl nejbližší číslu 512. Znamená to najít n, pro které je hodnota součtu $1^2 + 2^2 + 3^2 + \dots + n^2$

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

nejblíže číslu 512.

Úlohu lze sice řešit složitějším výpočtem nebo graficky, nejjednodušší je však postupně sečítat druhé mocniny. Rychle zjistíme, že

$$1^2 + 2^2 + 3^2 + \dots + 11^2 = 506, \quad 1^2 + 2^2 + 3^2 + \dots + 12^2 = 650,$$

takže nejbližší hodnotu dostáváme, když bude ve spodní řadě 121 koulí.

Doplňkové aktivity

Skupiny žáků mohou modelovat a vypočítávat, kolik koulí by se dalo navrstvit na různé obdélníkové spodní vrstvy pyramid a najít optimální rozměr, který nejvíce odpovídá počtu koulí v plechové bedně. Je možné, aby základna měla trojúhelníkový tvar nebo tvar pravidelného n -úhelníku?

Literatura

Archiv autora

Obrazový materiál

www.ClipProject.info, dílo autora